

Bruksela, dnia 18.11.2020 r.
COM(2020) 751 final

KOMUNIKAT KOMISJI

Grecja – sprawozdanie dotyczące wzmocnionego nadzoru, aktualizacja z listopada 2020 r.

{SWD(2020) 751 final}

KONTEKST

Rozwój sytuacji gospodarczej i polityka gospodarcza w Grecji są monitorowane w ramach europejskiego semestru na rzecz koordynacji polityki gospodarczej oraz w ramach wzmocnionego nadzoru prowadzonego zgodnie z rozporządzeniem (UE) nr 472/2013⁽¹⁾. Wzmocnienie nadzoru w odniesieniu do Grecji⁽²⁾ stanowi uznanie faktu, iż Grecja musi w dalszym ciągu wdrażać środki mające na celu zlikwidowanie źródeł lub potencjalnych źródeł problemów ekonomicznych i finansowych, a jednocześnie realizować reformy strukturalne z myślą o wspieraniu solidnego i trwałego wzrostu gospodarczego.

Wzmocniony nadzór zapewnia kompleksowe ramy na potrzeby monitorowania zarówno rozwoju sytuacji gospodarczej, jak i realizacji polityk koniecznych do zapewnienia trwałego ożywienia gospodarczego. Umożliwia on regularną ocenę najnowszych zmian sytuacji gospodarczej i finansowej w Grecji a także monitorowanie warunków finansowania państwa i aktualizację analizy zdolności obsługi zadłużenia. Wzmocniony nadzór zapewnia też ramy dla oceny wywiązywania się przez Grecję z ogólnego zobowiązania – podjętego przez ten kraj wobec Eurogrupy w dniu 22 czerwca 2018 r. – do kontynuowania i ukończenia reform przyjętych w ramach programu Europejskiego Mechanizmu Stabilności i do zapewnienia, by osiągnięcie celów istotnych reform przyjętych w ramach programów pomocy finansowej było zabezpieczone. W tym kontekście w ramach wzmocnionego nadzoru monitoruje się realizację zobowiązań szczegółowych dotyczących ukończenia w uzgodnionych terminach, przypadających w okresie do połowy 2022 r., kluczowych reform strukturalnych rozpoczętych w ramach programu w sześciu obszarach kluczowych, do których należą: (i) polityka budżetowa i budżetowo-strukturalna, (ii) dobrobyt społeczny, (iii) stabilność finansowa, (iv) rynek pracy i rynki produktowe, (v) holding zarządzający wybranymi aktywami skarbu państwa (Hellenic Corporation of Assets and Participations) i prywatyzacja oraz (vi) modernizacja administracji publicznej⁽³⁾.

Niniejszy dokument stanowi ósme sprawozdanie dotyczące wzmocnionego nadzoru prowadzonego w odniesieniu do Grecji. Podstawę niniejszego sprawozdania stanowią ustalenia misji, która została zorganizowana zdalnie w dniach 19–20 października 2020 r., oraz wyniki regularnego dialogu z władzami. Misja została przeprowadzona przez Komisję Europejską we współpracy z Europejskim Bankiem Centralnym⁽⁴⁾; Międzynarodowy Fundusz Walutowy uczestniczył w tych pracach w kontekście prowadzonego przez siebie monitorowania ex post programu, zaś Europejski Mechanizm Stabilności brał w nich udział w ramach swojego systemu wczesnego ostrzegania oraz zgodnie z protokołem ustaleń z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie stosunków roboczych między Komisją Europejską

⁽¹⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 472/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie wzmocnienia nadzoru gospodarczego i budżetowego nad państwami członkowskimi należącymi do strefy euro dotkniętymi lub zagrożonymi poważnymi trudnościami w odniesieniu do ich stabilności finansowej, Dz.U. L 140 z 27.5.2013, s. 1.

⁽²⁾ Decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2020/1142 z dnia 29 lipca 2020 r. w sprawie przedłużenia wzmocnionego nadzoru w Grecji, Dz.U. L 248 z 31.7.2020, s. 20.

⁽³⁾ https://www.consilium.europa.eu/media/35749/z-councils-council-configurations-ecofin-eurogroup-2018-180621-specific-commitments-to-ensure-the-continuity-and-completion-of-reforms-adopted-under-the-esm-programme_2.pdf

⁽⁴⁾ Pracownicy EBC uczestniczyli w misji weryfikacyjnej stosownie do kompetencji EBC, w związku z czym zapewniali wiedzę ekspercką w zakresie polityk dotyczących sektora finansowego oraz kwestii o zasadniczym znaczeniu makroekonomicznym, takich jak główne cele budżetowe, stabilność budżetowa oraz potrzeby w zakresie finansowania. Misję weryfikacyjną poprzedziła misja techniczna, która została zorganizowana, również zdalnie, w dniach od 30 września do 8 października 2020 r.

a Europejskim Mechanizmem Stabilności. W niniejszym sprawozdaniu oceniono realizację zobowiązań Grecji wobec Eurogrupy dotyczących ukończenia reform do połowy 2020 r.

Niniejsze sprawozdanie może posłużyć Eurogrupie za podstawę do podjęcia decyzji w sprawie uruchomienia kolejnej transzy warunkowych (tj. uzależnionych od prowadzenia odpowiedniej polityki) środków okołozadłużeniowych o wartości 767 mln EUR. Środki te zostały uzgodnione z Eurogrupą w dniu 22 czerwca 2018 r. i obejmują transfer kwot równoważnych dochodom banków centralnych osiąganym z tytułu greckich obligacji państwowych utrzymywanych przez nie w ramach programu dotyczącego rynku papierów wartościowych i na podstawie Umowy o aktywach finansowych netto oraz odstąpienie od rosnącej marży odsetkowej z tytułu niektórych pożyczek udzielonych przez Europejski Instrument Stabilności Finansowej. Trzecią transzę środków okołozadłużeniowych uzależnionych od prowadzenia odpowiedniej polityki wypłacono po posiedzeniu Eurogrupy, które odbyło się w dniu 11 lipca 2020 r., biorąc między innymi pod uwagę ocenę realizacji przez Grecję zobowiązań, z których miała się wywiązać do końca 2019 r., zawartą w sprawozdaniu dotyczącym wzmocnionego nadzoru przyjętym przez Komisję w dniu 20 maja 2020 r.⁽⁵⁾ oraz uwzględniając nadzwyczajne okoliczności związane z pandemią COVID-19.

OGÓLNA OCENA

Niniejsze sprawozdanie przygotowano w czasie, gdy większość państw członkowskich stoi w obliczu ponownego nasilenia się pandemii. Pomimo niedawnego znacznego wzrostu liczby zakażeń Grecji udało się dotychczas stosunkowo dobrze opanować rozprzestrzenianie się koronawirusa, również dzięki szybkiej reakcji w regionach, w których doszło do wzrostu liczby nowych przypadków. Władze wzmacniają gotowość systemu opieki zdrowotnej i poszerzają możliwości testowania, a jednocześnie rozszerzają i dostosowują zestaw środków fiskalnych i służących utrzymaniu płynności mających pomóc osobom i przedsiębiorstwom dotkniętym pandemią. Środki te przyczyniają się do złagodzenia społecznych i gospodarczych kosztów pandemii, ale zgodnie z prognozą Komisji z jesieni 2020 r. oczekuje się, że mimo tego gospodarka grecka doświadczy jednego z największych spadków aktywności gospodarczej w UE ze względu na dużą zależność od turystyki i duży odsetek małych przedsiębiorstw, które mają ograniczone zdolności dostosowawcze. Ogłoszona w dniu 5 listopada trzytygodniowa ogólnokrajowa izolacja (i jej potencjalne przedłużenie w zależności od rozwoju pandemii) może osłabić perspektywy krótkoterminowe w większym stopniu niż się obecnie przyjmuje.

Pomimo bardzo trudnych okoliczności, które wymagały skupienia się na pilniejszych priorytetach, w ostatnich miesiącach Grecja znacznie zwiększyła tempo wdrażania reform. Co najważniejsze, w parlamencie przyjęto kodeks postępowania w sprawie niewypłacalności. Jest to gruntowna reforma ram prawnych dotyczących niewypłacalności, która ma ułatwić rozwiązanie kluczowych problemów w sektorze finansowym. Władze przygotowują obecnie przepisy wykonawcze, w których określi się istotne aspekty nowych ram, i równolegle rozwijają stosowną infrastrukturę, przy czym oba te elementy są niezbędne do skutecznego wdrożenia kodeksu od dnia 1 stycznia 2021 r. Utrzymujące się od długiego czasu wąskie gardło w odniesieniu do reformy zasobów ludzkich niezależnego urzędu ds. dochodów publicznych rozwiązuje się dzięki porozumieniu w sprawie wprowadzenia dodatkowych przepisów dotyczących wynagrodzeń, które zwiększą jego zdolność do przyciągania i utrzymania wysokiej klasy pracowników. Władze czynią również postępy

---

⁽⁵⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/enhanced-surveillance-report-greece-may2020_pl

w zakresie szeregu istotnych transakcji prywatyzacyjnych, chociaż w przypadku innych z powodu pandemii występują opóźnienia.

Ponadto poczyniono znaczne postępy w następujących obszarach:

- **budżetowe reformy strukturalne**, obejmujące ukończenie systemu pojedynczego rachunku skarbowego, istotną reformę zamówień publicznych, która ma zostać przyjęta do końca roku, postępy w przeprowadzaniu reform mających na celu przyspieszenie realizacji inwestycji publicznych oraz pozytywne zmiany w zakresie spłaty zaległości finansowych (trend, który należy utrzymać);
- **administracja publiczna**, w obszarze której czyniono stałe postępy w zakresie modernizacji zarządzania zasobami ludzkimi oraz wejścia w życie jednolitego procesu selekcji w przypadku stanowisk kierowniczych wyższego szczebla w podmiotach sektora publicznego. Władze poczyniły również postępy w realizacji swojej ambitnej agendy cyfrowej;
- **energia**, w przypadku której w dniu 1 listopada 2020 r. wprowadzono w życie docelowy model rynku energii elektrycznej, co stanowi wypełnienie długoterminowego zobowiązania.

Władze określiły również jasno dalsze działania w obszarach, w których pełne wykonanie istniejących zobowiązań było nieosiągalne z powodu wcześniejszych opóźnień lub skutków pandemii. Władze wznowiły odzyskiwanie części wydatków na opiekę zdrowotną w ramach procedury zwrotu nadpłaconych kwot (*clawback*) i zgodziły się na dokończenie prac nad ustawodawstwem dotyczącym podstawowej opieki zdrowotnej do czasu sporządzenia dziesiątego sprawozdania, jednocześnie odpowiednio realizując zasady reformy z 2017 r., której jeszcze nie wdrożono w pełni. Określono również jasny harmonogram reform systemu udzielania zezwoleń na inwestycje, monitorowanych w ramach wzmocnionego nadzoru, jednocześnie odnotowując stałe postępy we wdrażaniu planu działania w zakresie projektu dotyczącego katastru. Władze uzgodniły również wznowienie dwóch konkretnych reform, na które znacząco wpłynęła pandemia COVID-19, a mianowicie ogólnokrajowej ponownej wyceny nieruchomości na potrzeby podatku od nieruchomości oraz ukończenia elementu aktywizacyjnego w ramach systemu minimalnego dochodu gwarantowanego. Komisji przedłożono ostateczną propozycję środka antymonopolistycznego dotyczącego wytwarzania węgla brunatnego przez publiczną spółkę elektroenergetyczną (Public Power Corporation) i oczekuje się, że zostanie ona poddana testom rynkowym, gdy tylko władze wydadzą ostateczne zezwolenie. Nie osiągnięto celu w zakresie zatrudnienia wyznaczonego dla niezależnego urzędu ds. dochodów publicznych, ale władze potwierdziły, że trwające procedury naboru personelu w Ministerstwie Finansów nie będą miały negatywnego wpływu na zdolności urzędu ds. dochodów publicznych.

Skuteczne i właściwe wykorzystanie środków dostępnych w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności mogłoby pomóc greckiej gospodarce wyjść z obecnego kryzysu i sprostać wyzwaniom, przed którymi nadal stoi pomimo osiągniętych postępów. Niezbędne są konsekwentne działania z zakresu reform mające na celu wyeliminowanie pozostałych podatności na zagrożenia. Znaczące środki finansowe, które Grecja może otrzymać w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, jeśli zostaną skutecznie i odpowiednio wykorzystane, mogą w nadchodzących latach wspierać wzrost gospodarczy, tworzenie miejsc pracy i dwojaką (ekologiczną i cyfrową) transformację. Oczekuje się, że reformy i inwestycje, stanowiące część przyszłego

planu odbudowy i zwiększania odporności, będą opierać się na dotychczasowych i bieżących reformach prowadzonych w kontekście procesu wzmocnionego nadzoru i będą je uzupełniać.

W niniejszym sprawozdaniu stwierdzono, że – pomimo niesprzyjających okoliczności spowodowanych pandemią – Grecja podjęła działania niezbędne w celu zrealizowania w terminie podjętych przez nią zobowiązań szczegółowych. Bezprecedensowe wydarzenia doprowadziły do gwałtownego pogorszenia koniunktury gospodarczej i wstrzymania w pierwszej połowie roku szeregu reform w związku z koniecznością zajęcia się pilniejszymi priorytetami. Władzom udało się jednak w ostatnich miesiącach wznowić prace związane z podjętymi zobowiązaniami i przeprowadzić szereg podstawowych reform. Instytucje europejskie z zadowoleniem przyjmują głębokie i konstruktywne zaangażowanie we wszystkich obszarach i zachęcają władze do utrzymania tempa, a w razie potrzeby – do wzmocnienia starań na rzecz szybkiego zakończenia wdrażania niedawno przyjętych przepisów prawa pierwotnego. Dotyczy to w szczególności reform sektora finansowego, w którym wkrótce ma zostać ukończony i przyjęty obszerny zbiór przepisów wykonawczych.

ROZWÓJ SYTUACJI MAKROEKONOMICZNEJ

Pandemia COVID-19 wywiera silny wpływ na grecką gospodarkę. W drugim kwartale 2020 r. gospodarka skurczyła się o -14,2 %, ponieważ w celu powstrzymania rozprzestrzeniania się pandemii ograniczono działalność gospodarczą. Sektor usług ucierpiał szczególnie dotkliwie również w sezonie letnim ze względu na znaczenie turystyki międzynarodowej. Chociaż dotychczas stopa bezrobocia wzrosła stosunkowo nieznacznie, częściowo ze względu na systemy ochrony wprowadzone w odpowiednim czasie przez władze, zatrudnienie ucierpiało w większym stopniu ze względu na niższy popyt na pracowników sezonowych. Oczekuje się, że zastój gospodarczy, jak również spadające ceny energii doprowadzą do tymczasowego spadku cen konsumpcyjnych w 2020 r.

Ponieważ liczba nowych przypadków koronawirusa nadal rośnie, ożywienie gospodarcze będzie prawdopodobnie przebiegać w nieco wolniejszym tempie niż wcześniej oczekiwano. Według prognozy Komisji z jesieni 2020 r. realny PKB zmniejszy się o 9 % w 2020 r. i wzrośnie o 5 % w 2021 r. W prognozach uwzględniono jedynie stopniowy wzrost popytu na usługi turystyczne, większą ostrożność konsumentów w przypadku wydatków konsumpcyjnych oraz utrzymującą się niepewność i niższe zyski w sektorze przedsiębiorstw. Władze przyjęły wiele środków mających na celu złagodzenie gospodarczych skutków środków powstrzymujących rozprzestrzenianie się koronawirusa w 2020 r., jak również środków stymulujących popyt łączny w 2021 r. Prognozy te sfinalizowano przed ogłoszeniem trzytygodniowego okresu izolacji w dniu 5 listopada 2020 r. oraz odpowiednich środków wsparcia⁽⁶⁾.

Niepewność i ryzyko związane z perspektywami gospodarczymi są bardzo wysokie ze względu na niepewny rozwój światowego kryzysu zdrowotnego. Coraz bardziej rygorystyczne ograniczenia już wprowadzone w Grecji i w innych państwach europejskich mogą negatywnie wpłynąć na perspektywy krótkoterminowe. Dodatkowe ograniczenia w przepływie osób i towarów w najbliższych miesiącach w Grecji – ale również za granicą, z uwagi na znaczenie turystyki międzynarodowej – pozostają istotnym źródłem niepewności.

⁽⁶⁾ Prognozę przygotowano z uwzględnieniem informacji dostępnych do daty końcowej – dnia 22 października 2020 r. Więcej szczegółowych informacji na temat prognozy Komisji z jesieni 2020 r. można znaleźć tutaj: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts/autumn-2020-economic-forecast_en.

Dodatkowe ryzyko pogorszenia sytuacji wynika ze zwiększonego napięcia geopolitycznego w regionie oraz utrzymującej się presji migracyjnej. Z drugiej strony środki wsparcia przyjęte na poziomie UE, w tym narzędzie Next Generation EU, mogłyby znacząco wesprzeć popyt w 2021 r., a w przyszłości wzmocnić fundamentalne parametry gospodarcze i odporność. Dokładniej rzecz biorąc, w prognozie Komisji nie uwzględniono wpływu planu odbudowy i zwiększania odporności, ponieważ jest on nadal na wczesnym etapie rozwoju. Oczekuje się, że po pełnym sprecyzowaniu, przyjęciu i wdrożeniu reformy i inwestycje zrealizowane w ramach tego planu będą miały pozytywny wpływ na perspektywy wzrostu gospodarczego.

ROZWÓJ SYTUACJI BUDŻETOWEJ I PERSPEKTYWY BUDŻETOWE

Oczekuje się, że wpływ pogorszenia koniunktury gospodarczej na budżet oraz koszt środków nadzwyczajnych przyjętych w celu zaradzenia pandemii COVID-19 spowodują w tym roku znaczny deficyt budżetowy. Prognozuje się, że saldo pierwotne monitorowane w ramach wzmocnionego nadzoru osiągnie w 2020 r. poziom -4,4 % PKB. Oprócz spadku dochodów spowodowanego recesją w prognozie uwzględniono przedłużenie okresu obowiązywania środków już przyjętych przez władze w celu złagodzenia skutków pogorszenia koniunktury w ostatnich miesiącach. Obejmują one zwiększenie całkowitej puli „zaliczek zwrotnych” dla przedsiębiorstw oraz przedłużenie istniejących środków wsparcia zarówno na rzecz bezrobotnych, jak i pracowników przedsiębiorstw dotkniętych pandemią. W prognozie uwzględniono również wypłatę emerytur dokonaną z mocą wsteczną w następstwie orzeczenia Trybunału Stanu z lipca 2020 r., odnoszącą się do krótkiego okresu przed wejściem w życie reformy emerytalnej z 2016 r.

Oczekuje się, że polityka fiskalna Grecji będzie nadal wspierać proces ożywienia gospodarczego przez cały 2021 r. Chociaż większość środków podjętych w 2020 r. była ukierunkowana na bezpośrednie skutki pandemii (wydatki na opiekę zdrowotną, wsparcie w okresie izolacji, odroczenie należnych podatków itp.), władze ogłosiły również środki tymczasowe mające na celu pobudzenie na szerszą skalę popytu i zatrudnienia w 2021 r. Obejmują one obniżenie składek na ubezpieczenia społeczne o trzy punkty procentowe oraz zawieszenie podatku na rzecz solidarności społecznej w przypadku sektora prywatnego, a także nową tymczasową dotacją na zatrudnienie. Środki te idą we właściwym kierunku, ponieważ zmniejszają wysoki klin podatkowy, a ich tymczasowy charakter jest zgodny z celem, jakim jest zapewnienie stabilności finansów publicznych w perspektywie średnioterminowej. Przy ustalaniu polityki fiskalnej planowanej na 2021 r. uwzględniono dalsze stosowanie ogólnej klauzuli wyjścia w 2021 r.

W projekcie planu budżetowego na 2021 r. przewidziano, że deficyt pierwotny monitorowany w ramach wzmocnionego nadzoru osiągnie w 2021 r. poziom 1,1 % PKB. W prognozie władz uwzględniono nowe środki, specjalną rezerwę, która mogłaby sfinansować najpilniejsze potrzeby wynikające z rozwoju pandemii, oraz ambitny 7-letni program wydatków na obronę. Prognoza władz jest bardziej optymistyczna niż prognoza Komisji z jesieni 2020 r. – zgodnie z tą ostatnią deficyt pierwotny w 2021 r. wyniesie 3,4 % PKB. Znaczna część tej różnicy wynika jednak z założeń metodycznych dotyczących: a) wspomnianego wyżej ujmowania niektórych środków nadzwyczajnych, którego zasady wyjaśniono dopiero po przedstawieniu projektu planu budżetowego; oraz b) uwzględnienia Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności w scenariuszu makroekonomicznym przyjętym przez władze greckie⁽⁷⁾. Poza tym w prognozie Komisji

---

⁽⁷⁾ W prognozie Komisji nie uwzględniono wpływu planów odbudowy i zwiększania odporności, ponieważ ich pełna realizacja jest uzależniona od ich pozytywnej oceny przez Komisję oraz ich zatwierdzenia w drodze

wykazano większą ostrożność w odniesieniu do pokrycia deficytu na rachunku odnawialnych źródeł energii założonego w projekcie planu budżetowego (ponieważ nie określono jeszcze działania z zakresu polityki zapewniającego tę poprawę), a także przyjęto bardziej stopniowe podejście do wdrażania nowego programu obrony.

Postępy w finalizowaniu ogólnokrajowego procesu ponownej wyceny nieruchomości na potrzeby podatku od nieruchomości uległy spowolnieniu; było to zobowiązanie szczegółowe, z którego władze miały się wywiązać do połowy 2020 r., a którego realizację przesunięto obecnie na połowę 2021 r. Na początku roku wystąpiły nieuniknione opóźnienia wynikające ze środków izolacji związanych z koronawirusem, a dalsze opóźnienia powstały w związku z oceną jakości wymaganą na podstawie pozytywnie rozpatrzonych odwołań do Rady Stanu (najwyższego sądu administracyjnego). Zakończenie ponownej oceny i rozbudowy istniejącego systemu stref wartości planuje się obecnie na marzec 2021 r., w terminie umożliwiającym naliczenie podatku od nieruchomości w sierpniu 2021 r.

Istnieje znaczna niepewność nieodłącznie związana z obecną oceną i prognozą: dalsza eskalacja kryzysu zdrowotnego może spowodować konieczność zastosowania dodatkowych środków fiskalnych, które powinny mieć charakter zarówno ukierunkowany, jak i tymczasowy, tak aby powstrzymać skutki kryzysu i wzmocnić ożywienie gospodarcze w 2021 r. Dodatkowe ryzyko związane jest z uruchomieniem niedawno udzielonych gwarancji państwowych, które stanowiły część zestawu środków nadzwyczajnych. Dalsze ryzyko dotyczy kosztu toczących się spraw sądowych oraz pozostałych obowiązków świadczenia usługi publicznej, które po uzgodnieniu mogą pogorszyć saldo. Utrzymuje się niepewność co do pełnego zakresu retroaktywnych rekompensat z tytułu cięć emerytur dodatkowych i premii sezonowych wprowadzonych w ramach poprzednich reform emerytalnych, ponieważ nie opublikowano jeszcze orzeczenia Rady Stanu z 2020 r. Ponadto dodatkowe ryzyko wynika z potencjalnego dodatkowego kosztu związanego z ochroną osób nieposiadających ubezpieczenia zdrowotnego. Pozytywnym aspektem jest fakt, że Grecja powinna w znacznym stopniu skorzystać z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, który ma na celu wspieranie trwałego ożywienia gospodarczego poprzez zapewnienie wsparcia finansowego na dużą skalę na rzecz reform i inwestycji pobudzających wzrost gospodarczy.

FINANSOWANIE PAŃSTWA I ANALIZA ZDOLNOŚCI OBSŁUGI ZADŁUŻENIA

Rentowność greckich obligacji skarbowych pozostaje niska, a bufor gotówkowy sektora instytucji rządowych i samorządowych jest bliski poziomu sprzed kryzysu. Władze niedawno pomyślnie zakończyły emisję obligacji 15-letnich. Spready rentowności długoterminowych greckich obligacji skarbowych utrzymują się na rekordowo niskich poziomach. Rezerwy gotówkowe sektora instytucji rządowych i samorządowych wynoszą obecnie 34,5 mld EUR (na koniec września), a saldo na rachunku bufora gotówkowego pozostaje niezmienione i wynosi 15,7 mld EUR. Ogólne rezerwy gotówkowe sektora instytucji rządowych i samorządowych wystarczyłyby na pokrycie około dwuletnich potrzeb finansowych nawet bez dalszych emisji obligacji.

---

decyzji wykonawczej Rady, a także od osiągnięcia celów pośrednich i końcowych. Ponadto w prognozie Komisji nie uwzględniono żadnych wydatków w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, ponieważ w projekcie planu budżetowego nie przedstawiono takich projektów w sposób dostatecznie szczegółowy.

Instytucje europejskie przeprowadziły kompleksowy przegląd ram redukcji zadłużenia zgodnie z zapowiedzią zawartą w piątym sprawozdaniu dotyczącym wzmocnionego nadzoru. Zmienione ramy obejmują scenariusz odniesienia, który jest zgodny z ramami Komisji stosowanymi do oceny długookresowej zdolności do obsługi długu w przypadku wszystkich państw członkowskich, oraz analizę scenariuszy dla poszczególnych państw. W przeglądzie wykorzystano wskaźniki rynkowe, które są łatwo dostępne i zrozumiałe, a także sprawiają, że założenia są bardziej spójne z oczekiwaniami rynku w perspektywie krótko- i średnioterminowej. W przeglądzie uwzględnia się również długoterminowe założenia dotyczące wzrostu gospodarczego i stóp procentowych zawarte w sprawozdaniu na temat starzenia się społeczeństwa z 2021 r. W analizie scenariuszy uwzględniono zagrożenia, które są szczególnie istotne dla państw o wysokim zadłużeniu, takich jak Grecja.

Pomimo pogorszenia perspektywy krótkoterminowej scenariusz odniesienia wskazuje na powrót do tendencji spadkowej wskaźnika zadłużenia sektora instytucji rządowych i samorządowych. W perspektywie krótkoterminowej przewiduje się, że dług publiczny wzrośnie ze 180,5 % PKB w 2019 r. do ponad 207 % PKB w 2020 r. Ponieważ jednak oczekuje się, że nadzwyczajne środki polityki budżetowej wprowadzone podczas pandemii będą miały charakter tymczasowy, a zgodnie z przewidywaniami w 2021 r. rozpocznie się ożywienie gospodarki, od 2021 r. spodziewana jest tendencja spadkowa wskaźnika zadłużenia sektora instytucji rządowych i samorządowych. Oczekuje się, że potrzeby finansowe brutto sektora instytucji rządowych i samorządowych będą oscylowały w granicach około 15 % PKB w ciągu najbliższych 20 lat, a następnie do 2060 r. zmniejszą się do około 13 % PKB. Wyniki tej symulacji bazowej są poparte głównie zakładanymi korzystnymi warunkami finansowania, dużym udziałem nisko oprocentowanego zadłużenia finansowanego przez oficjalnych kredytodawców oraz długami średnimi terminami zapadalności długu pozostałego do spłaty.

Z dwóch alternatywnych scenariuszy wynika, że wyższe stopy oprocentowania w przypadku refinansowania pogorszyłyby perspektywy, zwłaszcza w połączeniu z niskim wzrostem gospodarczym, co podkreśla znaczenie kontynuacji ambitnego programu na rzecz wzrostu gospodarczego. Założenia podstawowe są obarczone niepewnością, która wzrasta w analizowanym okresie. Warunki finansowania mogą okazać się mniej korzystne niż zakładano, w szczególności w perspektywie dłuższej niż średnioterminowa. W przypadku scenariusza uwzględniającego wyższą premię za ryzyko, w którym premie za ryzyko wiążą się z poziomem zadłużenia w perspektywie średnio- i długoterminowej, wskaźnik zadłużenia mimo tendencji spadkowej pozostaje znacznie wyższy niż w prognozach podstawowych. Potrzeby finansowe brutto również są wyższe i w perspektywie długoterminowej pozostają na poziomie nieznacznie poniżej 20 % PKB. W scenariuszu, w którym wzrost PKB jest niższy niż w scenariuszu odniesienia, oprócz istnienia wyższej premii za ryzyko poziom zadłużenia pozostaje wysoki w perspektywie długoterminowej, a potrzeby finansowe brutto przekraczają 20 % PKB od połowy lat 30. XXI wieku, co sygnalizuje występowanie ryzyka szcątkowego dla stabilności finansów publicznych. Zgodnie z tym scenariuszem w perspektywie długoterminowej wzrost PKB utrzymywałby się na poziomie niższym niż w strefie euro, co podkreśla znaczenie realizacji programu na rzecz wzrostu gospodarczego, którego projekt przygotowała „komisja Pissaridesa” (opublikowany przez władze w sierpniu 2020 r.). Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności stanowi szansę na zwiększenie potencjalnego wzrostu poprzez inwestycje i reformy.

ADMINISTRACJA SKARBOWA

Dodatkowe przepisy dotyczące siatki płac odnoszące się do niezależnego urzędu ds. dochodów publicznych, które stanowią kluczowy krok w kierunku zakończenia reformy zasobów ludzkich tego urzędu, opublikowano do celów konsultacji publicznych i mają one zostać przyjęte do końca listopada 2020 r. Oczekuje się, że reforma przyczyni się do zwiększenia zdolności niezależnego urzędu do przyciągnięcia i utrzymania nowego personelu o wysokich kwalifikacjach, w przypadku którego zatrudnienie pod koniec trzeciego kwartału pozostawało znacznie poniżej docelowego poziomu zatrudnienia ustalonego na koniec 2019 r. (11 947 osób w porównaniu z 12 500). Władze potwierdziły, że trwające procedury naboru personelu w Ministerstwie Finansów nie będą miały negatywnego wpływu na ogólne zdolności niezależnego urzędu. Oczekuje się, że ogólna reforma zasobów ludzkich zostanie wprowadzona w życie do dnia 1 stycznia 2021 r.

Osiągnięto dalsze postępy w celu wzmocnienia ram walki z przemytem. Projekt stosownej ustawy opublikowano do celów konsultacji publicznych i ma on zostać przyjęty do listopada 2020 r. Projekt ustawy zawiera przepisy mające wzmocnić zdolności operacyjnego centrum koordynacyjnego, które koordynuje działania związane ze zwalczaniem przemytu i stanowi część niezależnego urzędu ds. dochodów publicznych. Oczekuje się, że przyjęcie tych przepisów w jeszcze większym stopniu ułatwi zatrudnienie personelu.

Ogólnie rzecz biorąc, poczyniono zadowalające postępy w osiągnięciu celów określonych w odniesieniu do kluczowych wskaźników skuteczności działania, w tym w zakresie windykacji należności, jednocześnie kontynuując prace nad dalszym zwiększeniem zdolności niezależnego urzędu w zakresie poboru i kontroli. W odniesieniu do wielu wskaźników osiągnięte zostały lepsze wartości niż oczekiwano w obecnej sytuacji, częściowo z powodu rabatów przewidzianych z tytułu terminowego uiszczania zobowiązań podatkowych, które wprowadzono po wybuchu pandemii.

Władze przyjęły szereg specjalistycznych rozwiązań w celu uregulowania zobowiązań podatkowych, które wystąpiły podczas pandemii. Te nowe systemy dotyczą odroczeń należnych podatków, które wprowadzono na początku pandemii, i ułatwiają ponowne przystąpienie do planów rozliczeń płatności, które wstrzymano podczas pandemii, w związku z surowymi karami, które w przeciwnym razie miałyby zastosowanie zgodnie z ramami uzgodnionymi w 2019 r. Ponadto stworzono mechanizm „drugiej szansy” również w odniesieniu do planów rozliczeń, które uzgodniono przed wejściem w życie ram rozliczeniowych z 2019 r. System ten jeszcze nie funkcjonuje i oczekuje się, że dłużnicy zostaną poddani odpowiedniej kontroli pod kątem przyczyn zakończenia tych planów i historii przestrzegania wymogów. W odniesieniu do gwarancji państwowych, z których skorzystały banki i które są obecnie przetwarzane i wypłacane przez państwo w imieniu pierwotnych dłużników (zob. część finansowa), władze stworzyły również system rozliczeń, który umożliwiłby dłużnikom spłacenie tych zobowiązań państwu w maksymalnie 120 ratach. W celu utrzymania dyscypliny płatności władze wyjaśniły, że osoby rezygnujące z tego nadzwyczajnego systemu nie będą się kwalifikować do przystąpienia do innych systemów rozliczeniowych, a zatem podlegałyby postępowaniu egzekucyjnemu. Prowadzenie tych działań egzekucyjnych będzie ściśle monitorowane.

ZARZĄDZANIE FINANSAMI PUBLICZNYMI I INWESTYCJE PUBLICZNE

Saldo zaległości finansowych zmniejszyło się od czasu ostatniego sprawozdania, ale osiągnięcie ambitnego celu wyznaczonego na koniec roku wymaga konsekwentnych działań. Chociaż saldo zaległości finansowych pozostaje powyżej poziomów przewidzianych w planie działania z października 2019 r., udało się wyrównać opóźnienia powstałe na początku 2020 r. również z powodu pandemii, z wyjątkiem rozliczenia nierozpatrzonych zaległych roszczeń emerytalnych, w przypadku których oczekuje się, że automatyczne rozpatrywanie roszczeń i przyznawanie emerytur uda się w pełni zrealizować dopiero w przyszłym roku. Władze potwierdziły cel, jakim jest zerowy poziom zaległości finansowych na koniec 2020 r. we wszystkich sektorach z wyjątkiem roszczeń emerytalnych, ale nadal jest on obciążony ryzykiem związanym między innymi z ponownym nasileniem się pandemii. Ze względu na nieprzewidziany wzrost liczby wniosków o przyznanie emerytury lub renty, wynikający z czynników prawnych i technicznych, oczekuje się, że pełne rozliczenie roszczeń emerytalnych nastąpi do grudnia 2021 r.

Chociaż saldo zaległości finansowych maleje, nadal powstają nowe zaległości, co podkreśla znaczenie wdrożenia zaleceń greckiego Trybunału Obrachunkowego będących zobowiązaniem szczegółowym, z którego władze mają się wywiązać do połowy 2021 r.; wśród zaleceń tych kluczowe znaczenie ma wzmocnienie systemu kontroli wewnętrznej. Wzmocnienie systemu kontroli wewnętrznej miałoby również zasadnicze znaczenie dla należytego zarządzania projektami, które mają być finansowane w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. Do końca roku planowane jest przyjęcie ustawy określającej koncepcyjne ramy kontroli wewnętrznej. Wyzwaniem jest obecnie pełne wdrożenie komponentu zarządzania finansami publicznymi w całej administracji publicznej, a także zapewnienie jego skutecznego nadzorowania przez Ministerstwo Finansów. Z punktu widzenia reformy korzystne będą ostatnie działania podjęte przez grecki Trybunał Obrachunkowy oraz, w perspektywie średnioterminowej, proces uproszczenia ram wykonania budżetu i procedury płatności, który niedawno rozpoczęto.

Pomyślnie zrealizowano zobowiązanie szczegółowe, z którego władze miały się wywiązać do połowy 2020 r., dotyczące ustanowienia systemu pojedynczego rachunku skarbowego. System pojedynczego rachunku skarbowego już funkcjonuje i umożliwia przegląd stanu środków gotówkowych państwa oraz zapewnia skuteczne narzędzie monitorowania płynności. Ministerstwo Finansów stworzyło specjalne narzędzie służące monitorowaniu prognozowania stanu środków gotówkowych podmiotów, które to narzędzie będzie stopniowo wdrażane.

Reforma planu kont, obejmująca zobowiązania, z których władze mają się wywiązać do połowy 2021 r. i połowy 2022 r., przebiega zasadniczo zgodnie z planem, a w jej wdrażaniu w ramach budżetu na inwestycje publiczne zaczyna się odnotowywać postępy. Po wprowadzeniu klasyfikacji administracyjnej w zwykłym budżecie w 2019 r. obecnie opracowuje się funkcjonalną klasyfikację kont wraz z ramami budżetowania zadaniowego. Są to pożądane i ambitne reformy. Pełne wdrożenie planu kont w budżecie na inwestycje publiczne zaczyna nabierać tempa. Oczekuje się, że działania podjęte w celu zapewnienia jego interoperacyjności z centralnym systemem informatycznym, które mają zostać zakończone do marca 2021 r., znacznie przyspieszą proces płatności. Pozwoli to również znacznie ograniczyć możliwość powstawania zaległości. Wdrażanie innych środków, do których należą aplikacja do fakturowania elektronicznego na potrzeby zamówień publicznych oraz modernizacja centralnego systemu płatności na potrzeby zwykłego budżetu, przebiega zasadniczo zgodnie z planem.

Władze planują przyjąć do końca roku gruntowną reformę zamówień publicznych. Reforma opiera się na doświadczeniach związanych z wdrażaniem przepisów wprowadzonych w 2016 r., a jej celem jest między innymi rozwiązanie problemu obserwowanej dużej liczby przetargów z jedną ofertą lub zamówień udzielanych wyłącznie w oparciu o najtańszą ofertę. Usprawnia ona również nadal jeszcze długotrwałe postępowania o udzielanie zamówienia. Reforma ta ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia szybkiej absorpcji dostępnych środków finansowych i wsparcia odbudowy. Równolegle władze przystępują do cyfryzacji postępowania i przygotowują strategię zamówień publicznych na lata 2021–2025, która ma wspierać przejście na ekologiczną gospodarkę i wzmocnić zwalczanie korupcji.

W oczekiwaniu na duże kwoty środków, które Grecja ma otrzymać w ramach kolejnych wieloletnich ram finansowych, władze określają zbiór projektów strategicznych w celu wyboru dużych projektów infrastrukturalnych i czynią postępy w tworzeniu instrumentu służącego do przygotowywania projektów. Zbiór projektów strategicznych ułatwi wybór projektów o znaczeniu krajowym i będzie koordynowany na szczeblu prezydium rządu, poza główną strukturą właściwych ministerstw. Oczekuje się, że instrument służący do przygotowywania projektów przyspieszy przygotowanie projektów wchodzących w skład zbioru projektów strategicznych, sprawnie przeprowadzając je od etapu koncepcji do etapu realizacji. Instrument powstanie w ramach Funduszu Rozwoju Aktywów Republiki Greckiej (TAIPED), w którym zostaną wprowadzone odpowiednie zabezpieczenia mające zapewnić, aby fundusz w dalszym ciągu w sposób niezależny wykonywał swój obecny podstawowy mandat. Instrument będzie wspierany przez międzynarodową instytucję finansową jako partnera strategicznego. Realizacja planu działania dotyczącego ulepszenia monitorowania i prognozowania budżetu na inwestycje publiczne przebiega zasadniczo zgodnie z planem.

DOBROBYT SPOŁECZNY

Władze czynią znaczne postępy w finalizowaniu struktury organizacyjnej i instytucjonalnej jednolitego funduszu zabezpieczenia społecznego (e-EFKA), co stanowi zobowiązanie szczegółowe, z którego władze miały się wywiązać do końca 2020 r. Zrealizowano już połączenie funkcji dotyczących sektora publicznego i uzupełniającego funduszu emerytalnego, w tym dokonano fizycznego przeniesienia biur; pozostała jeszcze przeprowadzka pracowników byłego funduszu rolniczego (OGA), która zgodnie z oczekiwaniami powinna nastąpić do końca roku. Rozpatrywanie wniosków o przyznanie emerytury lub renty z wykorzystaniem technologii cyfrowych również postępuje zgodnie z założeniami. Oczekuje się, że tempo rozpatrywania wniosków zmniejszy się w okresie do marca 2021 r. ze względu na problemy z dostępnością danych, ale następnie powinno ponownie wzrosnąć.

Grecja wzmacnia gotowość systemu opieki zdrowotnej na wypadek obecnych sytuacji nadzwyczajnych dotyczących zdrowia, a wprowadzenie w pełni rozwiniętej i skutecznej podstawowej opieki zdrowotnej, które stanowi jedno ze zobowiązań szczegółowych, okazuje się w tym względzie kluczowe. Obecnie pacjentów z objawami zarażenia koronawirusem może przyjmować ponad 160 ośrodków opieki zdrowotnej, a na terenie Aten utworzono dodatkowe ambulatoria. Władze zwiększają również zdolności w zakresie przeprowadzania testów i organizują nowe niezbędne nabory. Jeśli chodzi o wdrażanie reformy podstawowej opieki zdrowotnej, która rozpoczęła się w 2018 r., władze planują w krótkim czasie rozszerzyć rejestrację pacjentów za pośrednictwem ośrodków opieki

zdrowotnej, przyznając im jednocześnie większą swobodę wyboru usługodawców. Zasadnicze znaczenie dla przeciwdziałania ryzyku dublowania wizyt i wybiórczego sposobu postępowania pacjentów w tym kontekście miałyby pełne wykorzystywanie potencjału elektronicznej dokumentacji medycznej, która obecnie jeszcze nie funkcjonuje w pełni. Funkcja zarządzania dostępem będzie prawdopodobnie wdrażana za pomocą zachęt, które są łagodniejszym narzędziem w porównaniu z rozwiązaniem ustanowionym w ramach reformy z 2017 r., i będzie wymagać starannego opracowania. Władze zobowiązały się do sfinalizowania nowych ram prawnych do czasu opublikowania dziesiątego sprawozdania dotyczącego wzmocnionego nadzoru, które ma zostać opublikowane w połowie 2021 r. Z zadowoleniem należy przyjąć fakt, że władze wstrzymały powrót do sposobu zapewniania podstawowej opieki zdrowotnej stosowanego przed wprowadzeniem reform, polegającego na korzystaniu z usług lekarzy prywatnych (który opierał się na systemie „opłaty za usługę”, połączonym z limitem 200 wizyt), co – jak udowodniono – ogranicza pacjentom w trudnej sytuacji dostęp do opieki zdrowotnej.

Nadpłacone kwoty, które należy odzyskać (*clawback*), są nadal wysokie, ale podejmuje się działania w celu poprawy ich poboru i ograniczenia powstawania nowych kwot tego rodzaju. Władze przyjęły przepisy mające umożliwić pobór nadpłaconych kwot (*clawback*) za 2019 r. z tytułu produktów leczniczych oraz rozpoczęcie poboru tych kwot od dostawców za lata 2018 i 2019. Władze podejmują stopniowe działania mające na celu rozwiązanie problemu nadmiernego korzystania z usług zdrowotnych wynikającego z podaży, co obciąża system opieki zdrowotnej i zwiększa obciążenie finansowe pacjentów, w tym wprowadzają one dodatkowe protokoły terapeutyczne i kładą większy nacisk na negocjacje cenowe. Aby skutecznie przeciwdziałać popytowi wywołanemu podażą, konieczne wydają się jednak głębsze zmiany. Obecnie władze nie rozważają wprowadzenia elementu podziału ryzyka w definicji zwrotu nadpłaconych kwot (*clawback*), co zwiększyłoby zachęty do wdrażania środków strukturalnych.

Pomimo obecnej sytuacji kontynuuje się centralizację udzielania zamówień związanych z wydatkami na opiekę zdrowotną, co stanowi zobowiązanie szczegółowe, z którego władze mają się wywiązać do połowy 2022 r. Władze czynią postępy w realizacji tego celu, przy czym cel pośredni wynoszący 30 % zamówień realizowanych na szczeblu centralnym, ma zostać zrealizowany w pierwszym kwartale 2021 r. Władze uzgodniły również ponowne uruchomienie centrum monitorowania cen od stycznia 2021 r. i przyjęcie do końca 2020 r. nowego statusu prawnego krajowego organu centralnego ds. zamówień w sektorze opieki zdrowotnej.

Realizacja zobowiązań szczegółowych dotyczących reform w zakresie dotacji dla transportu i rent inwalidzkich postępuje zasadniczo zgodnie z uzgodnionym harmonogramem, należy natomiast wznowić prace nad zakończeniem elementu aktywizacyjnego programu solidarnościowych zasiłków dochodowych. Jeśli chodzi o dotacje dla transportu, będące zobowiązaniem szczegółowym, z którego władze miały się wywiązać do połowy 2020 r., w październiku 2020 r. przyjęto przepisy wykonawcze umożliwiające regularny i oparty na obiektywnych zasadach zwrot kosztów dotowanych biletów na transport publiczny dla słabszych grup społecznych, w tym osób niepełnosprawnych i członków dużych rodzin, natomiast obecnie przygotowywane są przepisy wykonawcze określające poziomy rekompensat dla głównych przewoźników. Finalizowane są prace nad dokumentem programowym dotyczącym przeglądu rent inwalidzkich – będącego zobowiązaniem szczegółowym, z którego władze mają się wywiązać w 2021 r. – a w marcu 2021 r. ma zostać uruchomiony projekt pilotażowy. Jeśli

chodzi o świadczenie usług reintegracji zawodowej beneficjentów systemu minimalnego dochodu gwarantowanego, plany oceny ustaleń dokonanych w trakcie projektu pilotażowego z 2019 r. podjętego w szeregu gmin, aby ukierunkować jego realizację na szczeblu krajowym, utknęły jednak w martwym punkcie po wybuchu pandemii COVID-19. Władze planują rozpocząć ogólnokrajowe wdrażanie w kwietniu 2021 r.

ROZWÓJ SYTUACJI W SEKTORZE FINANSOWYM

Wprawdzie w warunkach akomodacyjnej polityki pieniężnej greckie banki odnoszą korzyści ze sprzyjających warunków pod względem dostępu do płynności, oczekuje się jednak, że skutki gospodarcze pandemii spowodują w przyszłości spadek już i tak niskiej rentowności banków. Tymczasowe złagodzenie wymogów dotyczących zabezpieczenia dla operacji kredytowych Eurosystemu i warunków dla ukierunkowanych długoterminowych operacji refinansujących pozwoliło bankom na zwiększenie buforów gotówkowych. Od marca sprzyjał temu również wzrost depozytów, za który odpowiadają głównie przedsiębiorstwa starające się gromadzić płynność w warunkach pandemii, wsparty mniej wyraźną, lecz stałą tendencją wzrostową depozytów gospodarstw domowych. Jeśli chodzi o zyski, stopa zwrotu z kapitału własnego banków w pierwszej połowie 2020 r. nadal była jedną z najniższych w strefie euro i oczekuje się, że znajdzie się ona pod dodatkową presją ze względu na wysokie rezerwy na straty kredytowe, niepewność związaną z nowymi kredytami dla przedsiębiorstw w przyszłym roku oraz mieszany wpływ trwających sekurytyzacji kredytów zagrożonych, które – poza pozytywnym wpływem na koszty ryzyka banków – będą miały wpływ na ich wynik odsetkowy netto. Niska rentowność w połączeniu z kosztem nadchodzących sekurytyzacji i stopniowym wycofywaniem przejściowych rozwiązań ostrożnościowych może stanowić wyzwanie dla pozycji kapitałowej banków, przy przewidywanym wzroście zależności od aktywów państwowych. Średni współczynnik kapitału podstawowego Tier I banków w ujęciu skonsolidowanym wynosił na koniec czerwca 2020 r. 14,7 % aktywów ważonych ryzykiem, czyli powyżej minimalnych wymogów kapitałowych.

W pierwszej połowie 2020 r. kontynuowano redukcję kredytów zagrożonych, choć w wolniejszym tempie niż wcześniej, i wsparto ją moratoriami banków na spłatę kredytów, które to moratoria mają wygasnąć z końcem roku. Wskaźnik kredytów zagrożonych nadal stopniowo spadał i w czerwcu 2020 r. osiągnął poziom 36,7 %, pozostając najwyższym wskaźnikiem w strefie euro. Moratoria dotyczące spłaty zadłużenia w połączeniu z tymczasową elastycznością w zakresie nadzoru odegrały zasadniczą rolę w zabezpieczeniu bilansów banków przed wpływem pandemii na ryzyko kredytowe ich portfela kredytowego. Duży udział kredytów niezagrożonych w puli kredytów objętych moratoriami wskazuje jednak na znaczne ryzyko zwiększenia potrzeb w zakresie tworzenia rezerw po wygaśnięciu tych moratoriów oraz ryzyko pogorszenia odpowiednich wskaźników jakości aktywów, podczas gdy wyzwaniem pozostaje wewnętrzna zdolność banków do realnej restrukturyzacji kredytów. Banki zaczęły dostosowywać swoje strategie redukcji kredytów zagrożonych, ale zaksięgowane dotychczas rezerwy na straty kredytowe mogą tylko częściowo uwzględnić ostateczny wpływ pandemii na jakość aktywów banków. Zasadniczym elementem strategii banków mającej na celu rozwiązanie problemu kredytów zagrożonych pozostają postępy w zakresie sekurytyzacji w ramach programu Herkules, których zakończenia można spodziewać się w pierwszej połowie 2021 r.

Władze z powodzeniem wdrożyły lub rozszerzyły środki wsparcia mające utrzymać dostęp do finansowania dla przedsiębiorstw dotkniętych skutkami pandemii. Grecki

Bank Rozwoju wdraża program gwarancji i dopłat do oprocentowania nowych kredytów dla przedsiębiorstw, które – jak się wydaje – skutecznie wspierają kredyty bankowe dla dużych korporacji, a ostatnio także dla małych i średnich przedsiębiorstw. W efekcie roczna stopa wzrostu kredytów bankowych dla przedsiębiorstw niefinansowych osiągnęła we wrześniu 2020 r. poziom 8,3 %, co jest najwyższą wartością uzyskaną od połowy 2009 r. Z kolei kredyty dla gospodarstw domowych w dalszym ciągu się zmniejszają, jednak w bardziej umiarkowanym tempie niż w ostatnich kwartałach. Nominalne oprocentowanie kredytów nadal wykazywało tendencję spadkową, stabilizując się w przypadku przedsiębiorstw niefinansowych na poziomie zbliżonym do najniższych poziomów w historii.

Opisane poniżej działania są monitorowane i oceniane jako element trwałego zobowiązania w obszarze polityki w obszarze sektora finansowego:

- **Po przyjęciu nowego kodeksu postępowania w sprawie niewypłacalności władze przygotowują przepisy wykonawcze i niezbędną infrastrukturę.** W kodeksie przewidziano przyjęcie około 53 decyzji administracyjnych, co jest trudnym zadaniem. W świetle wejścia w życie kodeksu w styczniu 2021 r. władze dążą do stopniowego zakończenia tego procesu – wraz z przygotowaniem podstawowej platformy elektronicznej – do końca grudnia 2020 r. Prace nad kluczowymi decyzjami ministerialnymi w sprawie dotacji do kredytów, mechanizmu sprzedaży i leasingu zwrotnego oraz algorytmu obliczania propozycji restrukturyzacji będą traktowane priorytetowo, a władze zobowiązały się do przekazania instytucjom europejskim zaawansowanych projektów do połowy listopada. Nowe ramy prawne dotyczące niewypłacalności stanowią duży krok naprzód, a ich skuteczność będzie zależała od jakości ich wdrożenia. Niezbędne będzie ścisłe monitorowanie, w szczególności w odniesieniu do wpływu nowego mechanizmu restrukturyzacji długów na drodze pozasądowej, a także skutków budżetowych i finansowych nowego mechanizmu sprzedaży i leasingu zwrotnego oraz przewidzianego w niektórych przypadkach rocznego okresu poprzedzającego umorzenie długów. Niezwykle istotne jest, aby całe ramy prawne, w tym przepisy wykonawcze oraz niezbędna infrastruktura, były gotowe przed wejściem w życie nowego kodeksu postępowania w sprawie niewypłacalności, tak aby zapewnić udaną operacjonalizację nowych ram i zapobiec wszelkim niezamierzonym negatywnym skutkom dla sektora finansowego i ogólnie dla kultury płatności.
- **Władze przyjęły zbiór nowych przepisów, aby umożliwić nadrobienie występujących od dawna zaległości w rozpatrywaniu spraw dotyczących niewypłacalności gospodarstw domowych.** Prawo określa ustalony harmonogram skracania bardziej odległych terminów przesłuchań. Władze oczekują, że zmiana harmonogramu i przedłożenie całej stosownej dokumentacji nastąpi do trzeciego kwartału 2021 r., co pozwoli sądom na rozpatrzenie wszystkich spraw do kwietnia 2022 r. Biorąc pod uwagę, że wdrożenie będzie zależało od zdolności poszczególnych sądów do rozpatrywania spraw, uzasadnione jest ścisłe monitorowanie. Skuteczność tych przepisów będzie zależała od zdolności władz do rozwiązania problemu niedoborów personelu i przewyciężenia wyzwań związanych z infrastrukturą.
- **Władze przyjęły również pierwszy zestaw środków mających na celu zwiększenie funkcjonalności i łatwości obsługi platformy licytacji elektronicznych.** Środki te ułatwiają elektroniczną wymianę odpowiednich dokumentów za pośrednictwem platformy licytacji elektronicznych. W odniesieniu do innych zidentyfikowanych problemów, związanych głównie z mechanizmem dostosowania ceny wywoławczej oraz

interoperacyjnością platformy licytacji elektronicznych z innymi państwowymi bazami danych, władze potwierdziły, że problemy te zostaną uwzględnione w kontekście przeglądu kodeksu postępowania cywilnego. Projekt zmienionego kodeksu zostanie ukończony na początku 2021 r., nieco później niż początkowo przewidywano, ale w odpowiednim czasie przed wrześniem 2021 r., kiedy ma on wejść w życie. Władze zobowiązały się do przedstawienia sprawozdania z postępu prac w listopadzie 2020 r.

- **Wdrażanie uzgodnionego planu rozliczania wykorzystanych gwarancji państwowych przebiega zgodnie z planem, natomiast zaległości w rozliczaniu wykorzystanych gwarancji są nadal znaczne.** Po spowolnieniu odnotowanym w okresie ogólnokrajowej izolacji rozpatrywanie i spłata roszczeń w trzecim kwartale 2020 r. przebiegają szybciej. Po zmianie odpowiednich ram prawnych na początku czerwca działa już repozytorium plików elektronicznych, natomiast interoperacyjność z lokalnymi urzędami skarbowymi jest w fazie testów. Władze prowadzą również rekrutację 30 pracowników, którzy powinni rozpocząć pracę w listopadzie. Oczekuje się, że te ważne działania zapewnią przewidywane znaczne przyspieszenie rozliczania wykorzystanych gwarancji do końca 2020 r.
- **We wrześniu przegłosowano ograniczoną zmianę przepisów ustawowych odnoszących się do ulg dotyczących podatków odroczonej w celu zabezpieczenia zdolności do pokrywania strat z kapitału banków we wszystkich przypadkach, w tym w ramach restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji.** Trwają prace nad kolejnymi aspektami technicznymi w postaci aktów wykonawczych, które mają na celu wprowadzenie w życie wszystkich aspektów ram, w tym w kontekście restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji oraz szczególnej likwidacji.

Grecki Fundusz Stabilności Finansowej (Hellenic Financial Stability Fund) kontynuował starania na rzecz wsparcia banków o znaczeniu systemowym w obliczu wyzwań związanych z pandemią. Fundusz wspierał banki o znaczeniu systemowym w przygotowaniu ich zaktualizowanych planów redukcji kredytów zagrożonych oraz w ich przekształceniach korporacyjnych (tzw. wyodrębnieniach). Fundusz dokonuje również obecnie weryfikacji oczekiwań swoich akcjonariuszy, uwzględniając przy tym poszczególne skutki pandemii.

RYNEK PRACY

Grecki rynek pracy okazał się szczególnie odporny w obliczu pandemii COVID-19, ale przedłużający się czas trwania pandemii stwarza poważne ryzyko dla zatrudnienia, co wymaga dalszego wzmocnienia programów aktywnej polityki rynku pracy. Szybkie przyjęcie środków nadzwyczajnych mających na celu wsparcie przedsiębiorstw i ochronę miejsc pracy przyczyniło się do zaobserwowanej odporności rynku pracy. Z uwagi na panującą nadal pandemię restrukturyzacja w najbardziej dotkniętych sektorach może stać się jednak nieunikniona. Konieczne są dobrze funkcjonujące publiczne służby zatrudnienia oraz skuteczny system aktywnej polityki rynku pracy, aby wspierać takie procesy restrukturyzacji i uniknąć gwałtownego wzrostu bezrobocia. Chociaż niektóre programy aktywnej polityki rynku pracy są wzmocniane, cały system nadal boryka się z ograniczeniami zdolności, co w połączeniu z zakłóceniami spowodowanymi pandemią doprowadziło do opóźnień w realizacji bieżących reform. W szczególności odnotowano ograniczone postępy w zakresie przyjęcia nowego modelu realizacji polityki oraz systematycznego świadczenia usług reintegracji zawodowej na rzecz beneficjentów minimalnego dochodu gwarantowanego.

Rząd przedstawił wnioski dotyczące modernizacji szeregu aspektów prawa pracy. W przepisach tych, które są obecnie przedmiotem konsultacji z partnerami społecznymi, przewidziano istotne zmiany modernizujące między innymi zasady dotyczące czasu pracy i urlopów wypoczynkowych, ochrony zatrudnienia, zwolnień i prawa związkowego. Ponadto przewidziano wydłużenie urlopu ojcowskiego i urlopu rodzicielskiego lub ze względów rodzinnych oraz instytucjonalizację telepracy, zbliżając krajowe przepisy prawa pracy do najlepszych praktyk w UE. Ujednolicenie przepisów prawa pracy, stanowiące zobowiązanie szczegółowe, z którego władze mają się wywiązać do końca 2020 r., opóźnia się z powodu pandemii, ale zgodnie z oczekiwaniami ma wciąż zostać przyjęte do końca 2020 r.

RYNKI PRODUKTOWE I KONKURENCYJNOŚĆ

Władze czynią postępy w realizacji większości zobowiązań szczegółowych, z których miały się wywiązać do połowy 2020 r., w odniesieniu do systemu udzielania zezwoleń na inwestycje i nadal są zaangażowane w realizację rozszerzonego programu reform. Oczekuje się, że do końca listopada władze przedstawią do konsultacji publicznych projekt ustawy, która uprości procedury udzielania zezwoleń w większości sektorów, w których dotychczas nie przeprowadzono reform, oraz że do czerwca 2021 r. opracują harmonogram pełnego zakończenia procesu upraszczania procedur udzielania zezwoleń na inwestycje we wszystkich pozostałych obszarach działalności. Jednocześnie władze w dalszym ciągu dokonują uproszczeń i ulepszeń w obszarach związanych z sektorami, w których już wprowadzono reformy. W obszarze kontroli oczekuje się, że wszystkie narzędzia początkowe w trzech uzgodnionych obszarach priorytetowych zostaną szybko wprowadzone w życie, wraz z pełnym wdrożeniem szkoleń. Pozostałe elementy służące zapewnieniu skutecznego egzekwowania i przestrzegania przepisów w tych obszarach mają zostać w pełni uwzględnione do kwietnia 2021 r., równoległe z wdrożeniem ram kontroli w pozostałych czterech obszarach, które planuje się zakończyć do końca 2021 r. Pomyślne zakończenie pozostałych prac w ogromnej mierze zależy od terminowego wniesienia wkładu przez wszystkie uczestniczące ministerstwa i zaangażowania wszystkich zainteresowanych stron. Pełne wdrożenie odpowiedniego systemu informatycznego, który ma kluczowe znaczenie dla wsparcia nowych ram systemu udzielania zezwoleń na inwestycje, jest nadal opóźnione ze względów prawnych.

Władze czynią postępy we wdrażaniu najważniejszych reform otoczenia biznesowego zapoczątkowanych w ramach programów. Odnotowano postępy w zakresie certyfikacji zewnętrznych rzeczoznawców i inspektorów środowiskowych, jak również w zakresie ram prawnych dotyczących turystyki, mające na celu dostosowanie ich do zasad reformy systemu udzielania zezwoleń na inwestycje. Trwają prace nad dalszym ułatwieniem prowadzenia działalności gospodarczej. Oprócz znacznej poprawy ram dotyczących niewypłacalności i rozstrzygania sporów oraz przyszłej reformy zamówień publicznych (zob. powyżej), władze ulepszyły i przyspieszyły proces zwrotu podatku od wartości dodanej. Celem najważniejszych interwencji zaplanowanych do marca 2021 r. jest usprawnienie i przyspieszenie procesów administracyjnych, w tym procesów związanych z pozwoleniami na budowę, przedsiębiorstwami typu start-up, połączeniami elektroenergetycznymi i rejestrowaniem własności. Ponadto dzięki wsparciu technicznemu Komisji udzielonemu za pośrednictwem Banku Światowego władze opracowują dodatkowe środki w kluczowych obszarach. Rząd podjął również dalsze działania zmierzające do zreformowania rynków produktowych i poprawy nadzoru rynku. Celem projektu ustawy przedłożonego parlamentowi na początku listopada jest między innymi zapewnienie użytkownikom biznesowym uczciwości i przejrzystości w obszarze handlu elektronicznego przy jednoczesnym dopuszczeniu skuteczniejszych mechanizmów nadzoru rynku i kontroli nielegalnego handlu, a także rozszerzeniu – pod pewnymi warunkami – handlu detalicznego w niedziele na sklepy i targi.

Pomimo postępów, jakie poczyniono w tworzeniu nowej strategii promowania handlu i bezpośrednich inwestycji zagranicznych, rozwiązania instytucjonalne pozostają niepełne, co utrudnia działania na rzecz zwiększenia otwarcia gospodarki na zewnątrz i wykorzystania potencjału Grecji w kluczowych sektorach i na głównych rynkach eksportowych. Ministerstwo Spraw Zagranicznych nie opublikowało jeszcze nowej strategii, która ma wzmocnić potencjał eksportowy kraju i ułatwić napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Wprowadzenie niezbędnych struktur zarządzania miałyby zasadnicze znaczenie dla sprawnego przeprowadzenia dostosowania planu działania w celu odzwierciedlenia nowych priorytetów oraz dla podejmowania dalszych starań na rzecz uproszczenia, w tym na poziomie poprzedzającym odprawę celną. Jednocześnie władze czynią postępy w realizacji inicjatyw na rzecz cyfryzacji mających na celu wsparcie handlu elektronicznego oraz przeprowadzania przetargów na realizację projektów dotyczących promowania eksportu; w szczególności dotyczy to uruchomionego w październiku zintegrowanego systemu pojedynczego punktu kontaktowego, który zautomatyzuje procedury w obszarach importu i eksportu.

Władze poczyniły postępy w obszarze map lasów i sporządzania map katastralnych. Jeżeli chodzi o mapy lasów, 80 % pozostałych map sporządzono do października 2020 r. i stopniowo rozpocznie się ich przesyłanie do konsultacji publicznych. Władze zobowiązały się przesłać wszystkie pozostałe mapy do grudnia 2020 r., a zatwierdzenie wszystkich map lasów ma się zakończyć do lipca 2021 r. Chociaż ze względu na pandemię i inne problemy techniczne konieczne było przesunięcie realizacji pierwotnego celu polegającego na sporządzeniu 45 % zakresu map katastralnych na grudzień 2021 r., władze, aby przyspieszyć gromadzenie reszty praw, przedłożą parlamentowi stosowną ustawę, której przyjęcie zaplanowano na listopad 2020 r. Do października 2020 r. ukończono 35 % map katastralnych. Przetarg na cyfryzację aktów ustanowienia hipoteki jest gotowy i można będzie go rozpocząć, gdy zabezpieczone zostanie finansowanie.

Oczekuje się, że agencja katastralna zacznie w pełni funkcjonować do końca 2021 r. zgodnie z planem działania w zakresie projektu dotyczącego katastru. Jest to data

późniejsza niż termin przewidywany w ramach pierwotnego zobowiązania, przypadający na połowę 2020 r. – odzwierciedla to opóźnienia powstałe w wyniku pandemii, ale również we wcześniejszym okresie. Zespół zarządzający został już wyznaczony, a rekrutacja do zespołu zajmującego się przeniesieniem, tj. zespołu niezbędnego do realizacji przejścia z urzędów prowadzących księgi wieczyste do urzędów katastralnych, przebiega sprawnie.

Osiągnięto cel polegający na przeprowadzeniu znaczącej reformy rynku energii ze względu na fakt, że w dniu 1 listopada uruchomiono docelowy model, co stanowiło zobowiązanie szczegółowe, z którego władze miały się wywiązać do połowy 2020 r.; stanowi to istotny krok w kierunku wypełnienia przez Grecję obowiązków wynikających z dorobku prawnego UE w dziedzinie energii. Oczekuje się, że nowa forma rynków z wydzielonymi elementami w postaci rynków dnia następnego, rynków dnia bieżącego oraz bilansowania umożliwi lepsze procesy ustalania cen oraz szerszy udział w rynku różnych usług i ich większy dostęp do rynku. Nowa struktura rynku jest zgodna z innymi rynkami UE, co umożliwi powiązanie go w przyszłości z sąsiednimi rynkami Włoch i Bułgarii. Istotne będą wysiłki na rzecz zapewnienia, aby zakłócenia na rynku hurtowym zostały całkowicie wyeliminowane, a rynek był skutecznie monitorowany pod kątem siły rynkowej dostawcy zasiedziałego i został w pełni dostosowany do dorobku prawnego UE w dziedzinie energii.

W dniu 23 października władze przedłożyły ostateczną propozycję środka antymonopolistycznego dotyczącego wytwarzania węgla brunatnego przez publiczną spółkę elektroenergetyczną (Public Power Corporation), co stanowi ważny etap w realizacji tego zobowiązania szczegółowego. Komisja wciąż jednak oczekuje na ostateczne zatwierdzenie przez władze, aby rozpocząć test rynkowy proponowanego środka, tak by w 2021 r. można było zrealizować stosowne działania na przedmiotowym rynku. Wdrożenie tego środka stanowiłoby wykonanie zobowiązania szczegółowego i byłoby zgodne z wydanym dużo wcześniej orzeczeniem unijnego organu sądowego. Biorąc pod uwagę bardzo krótki termin na wdrożenie przedmiotowego środka, instytucje europejskie wzywają władze greckie do skuteczniejszej współpracy w kolejnym okresie sprawozdawczym.

W innych obszarach polityki energetycznej osiągnięto dalsze postępy, natomiast w celu pokrycia deficytu strukturalnego na rachunku odnawialnych źródeł energii niezbędne jest zrównoważone podejście. Narastają obawy co do salda na rachunku odnawialnych źródeł energii, a przy uwzględnieniu ambicji Grecji dotyczących coraz powszechniejszego wykorzystywania odnawialnych źródeł energii zasadnicze znaczenie ma określenie przewidywalnego i zdecydowanego podejścia, które nie będzie się opierać na interwencjach *ad hoc* i będzie w pełni zgodne z przepisami UE. Odnosi się to do zabezpieczenia poziomu i warunków projektów związanych z energią ze źródeł odnawialnych, na które przyznano wsparcie. Nadal trwa likwidacja elektrowni opalanych węglem brunatnym w Grecji i w tym roku kilka elektrowni zostanie wyłączonych. Władze przeprowadziły konsultacje publiczne w odniesieniu do centralnego planu transformacji będącego podstawą strategii terytorialnych i przyszłych reform mających na celu udzielenie pomocy obszarom, na które będzie miała wpływ likwidacja elektrowni opalanych węglem brunatnym do końca 2023 r.

W ramach pierwszego etapu reorganizacji publicznych przedsiębiorstw kolejowych władze usprawniają model zarządzania komitetu sterującego odpowiedzialnego za racjonalizację wdrażania projektów dotyczących kolei. Komitet sterujący zapewnia nadzór strategiczny i wytyczne oraz koordynuje przygotowanie planu działania w zakresie

kolei. Pierwszy projekt planu działania dotyczącego przekształcenia dwóch przedsiębiorstw określający etapy pośrednie zostanie opracowany do końca grudnia.

HELLENIC CORPORATION OF ASSETS AND PARTICIPATIONS ORAZ PROCESY PRYWATYZACJI

Pod koniec września 2020 r. holding zarządzający wybranymi aktywami skarbu państwa (Hellenic Corporation of Assets and Participations, HCAP) opublikował swoje roczne sprawozdanie za 2019 r. oraz wyniki finansowe, które wskazują na znaczącą poprawę danych finansowych we wszystkich spółkach zależnych oraz w wynikach finansowych samego holdingu za 2019 r. Chociaż przewiduje się, że pandemia będzie miała negatywny wpływ na wyniki za 2020 r., wydaje się, że usprawnienia w zakresie zarządzania i usprawnienia operacyjne w portfelu spółek należących do holdingu zwiększyły ich zdolność do przetrwania skutków pandemii.

Prace związane ze zobowiązaniami szczegółowymi nie ustają. Jeżeli chodzi o realizację planu strategicznego HCAP: (i) władze są w trakcie aktualizacji wytycznych ministerialnych określających ogólną wizję rządu oraz oczekiwania wobec holdingu; przewiduje się, że proces ten zostanie zakończony do końca 2020 r. Plan strategiczny zostanie zaktualizowany po wydaniu wytycznych ministerialnych; (ii) HCAP i przedsiębiorstwa państwowe realizują kolejny etap wdrażania mechanizmu koordynacji: zestawienie zobowiązań, w którym ustanowione zostaną cele finansowe, operacyjne i inne przedsiębiorstw państwowych, którego finalizacji oczekuje się do grudnia 2020 r. Ponadto władze wyraziły zamiar kontynuowania sporządzania umów realizacji przewidujących obowiązki świadczenia usługi publicznej przez ograniczoną grupę przedsiębiorstw państwowych. Przegląd zarządów przedsiębiorstw państwowych został niemal zakończony, przy czym do przeprowadzenia pozostał zaledwie jeden z trzynastu przeglądów zarządów przedsiębiorstw państwowych, mianowicie zarządu HELEXPO (przedsiębiorstwa organizującego targi), którego zakończenie przewiduje się do grudnia 2020 r. W przypadku przeniesienia olimpijskiego centrum sportowego, które okazuje się bardzo skomplikowane, mimo opóźnień odnotowuje się postępy. Termin na wykonanie prac przygotowawczych dotyczących przetargu został dodatkowo przedłużony i obecnie oczekuje się, że prace te zostaną zakończone do listopada 2020 r., natomiast prace nad obsługą techniczną są w toku.

W celu ustanowienia instrumentu służącego do przygotowywania projektów w sposób, który zmaksymalizuje jego wkład w przyspieszenie absorpcji środków unijnych w Grecji, władze zaproponowały udzielenie mandatu Funduszowi Rozwoju Aktywów Republiki Greckiej umożliwiającego wykonywanie tej funkcji. Ten nowy mandat dla Funduszu oznaczałby wzrost zarówno liczby jego pracowników, jak i zakresu odpowiedzialności. Istotne jest zapewnienie, aby ten dodatkowy mandat Funduszu nie miał wpływu na zdolność do wykonywania podstawowego mandatu ani na niezależność.

Pewne zadowalające postępy poczyniono w przypadku szeregu transakcji uwzględnionych w planie rozwoju aktywów, natomiast inne transakcje są opóźnione, częściowo ze względu na pandemię.

- **Dwie transakcje są bliskie zakończenia.** Władze w dalszym ciągu silnie angażowały się w proces i dokładały wszelkich starań, aby spełnić warunki wstępne pozwalające na zamknięcie transakcji dotyczącej *Hellinikon* od strony finansowej. W następstwie decyzji Rady Stanu wydanej w dniu 18 września w sprawie odrzucenia petycji o stwierdzenie nieważności prowadzonego przetargu na udzielenie koncesji na prowadzenie kasyna

ustanowiono sposób zamknięcia transakcji od strony finansowej. Wciąż jednak toczą się sprawy sądowe, których rozpoznanie wyznaczono na listopad 2020 r. Mimo pewnych problemów technicznych oczekuje się, że sprawa *koncesji na przystań Alimos* od strony finansowej zostanie zamknięta przed końcem roku.

- **Chociaż w ostatnich miesiącach realizacja nieukończonych działań niezbędnych do przyznania spółce *Egnatia* koncesji dotyczącej autostrady postępuje wolniej niż przewidywano, niedawno władze podjęły istotne kroki w celu zakończenia tej transakcji.** W szczególności na początku listopada ukończono i oddano do użytku znaczącą liczbę punktów poboru opłat, a ukończenia i oddania do użytku kolejnych oczekuje się przed terminem składania wiążących ofert wyznaczonym na dzień 11 grudnia, przy czym Ministerstwo Infrastruktury zobowiązało się do oddania do użytku wszystkich punktów poboru opłat przed zawarciem umowy koncesji. Ma to zabezpieczyć przepływy dochodów na rzecz projektu i podkreślić zaangażowanie władz w kontynuowanie jego realizacji. Ponadto w ciągu ostatnich dwóch miesięcy poczyniono pewne postępy w odniesieniu do wymaganych prac niezbędnych do udzielenia koncesji na pozostałych 14 tuneli. Nadal prowadzone będzie ściśle monitorowanie.
- **Osiągnięto postępy w związku z szeregiem innych bieżących transakcji.** Obejmuje to transakcję dotyczącą *Public Gas Corporation – DEPA Infrastructure*, w odniesieniu do której Urząd Regulacji Energetyki sprecyzował ramy taryf dla operatorów systemów dystrybucyjnych, jak również zakres aktywów w celu zapewnienia, aby pozostały one spójnymi i atrakcyjnymi aktywami. Etap publikacji zaproszenia do wyrażenia zainteresowania trzema *portami regionalnymi* i *podziemnym magazynem gazu ziemnego South Kavala*, które spotkało się z dużym zainteresowaniem inwestorów, zakończył się w październiku.
- **Niektóre transakcje musiały zostać przełożone w wyniku znacznego spadku wartości kapitalizacji aktywów ze względu na pandemię.** Dotyczy to w szczególności przedsiębiorstwa *Hellenic Petroleum*, w przypadku którego już wcześniej doszło do istotnych opóźnień w następstwie niepowodzenia pierwszego przetargu w połowie 2019 r., a teraz Fundusz uznał za stosowne odroczenie rozpoczęcia transakcji na późniejszy moment. Podobnie *sprzedaż 30 % udziałów w międzynarodowym porcie lotniczym w Atenach* została przełożona i Fundusz określi kolejne kroki, gdy sytuacja ulegnie poprawie, prawdopodobnie pod koniec 2021 r.

Poza zakresem planu rozwoju aktywów realizowanego przez Fundusz władze pracują nad wyeliminowaniem utrzymujących się słabości niektórych przedsiębiorstw państwowych. Dotyczy to rozwiązywania problemów strukturalnych *Hellenic Aerospace Industry (HAI)* i kontynuowania sprzedaży aktywów *Hellenic Vehicle Industry (ELVO)*, przedsiębiorstwa objętego szczególną likwidacją. Władze podejmują również kroki, aby rozwiązać problemy, które pojawiły się w kontekście odzyskiwania pomocy państwa niezgodnej z rynkiem wewnętrznym zgodnie z wydanymi dużo wcześniej decyzjami Komisji (dotyczącymi sprzedaży aktywów przedsiębiorstwa *Larco* produkującego żelazonikiel i wsparcia udzielonego *Public Real Estate Company (ETAD)* w odniesieniu do dawnych aktywów *Hellenic Shipyards*).

ADMINISTRACJA PUBLICZNA I E-RZĄDZENIE

Władze poczyniły dalsze postępy w przeprowadzaniu reform w administracji publicznej. Modernizacja zarządzania zasobami ludzkimi przebiega sprawnie – zdecydowana większość podmiotów z sektora publicznego ukończyła prace nad elektronicznymi schematami organizacyjnymi, co stanowiło zobowiązanie szczegółowe, z którego władze Grecji miały się wywiązać do końca 2020 r. Do końca października ponad 80 % podmiotów z sektora instytucji rządowych i samorządowych ukończyło prace nad elektronicznymi schematami organizacyjnymi i władze spodziewają się, że do końca 2020 r. zadanie to wykonają niemal wszystkie podmioty. Postępy czynione są również w sporządzaniu opisów stanowisk i ustanawianiu powiązania między opisem stanowiska a zajmującą je osobą, co umożliwi połączenie z centralnym urzędem ds. wynagrodzeń do końca bieżącego roku. W dalszym ciągu prowadzono odpolitycznianie i profesjonalizację administracji publicznej; wprowadzono w życie jednolity proces selekcji w przypadku stanowisk kierowniczych wyższego szczebla w podmiotach sektora publicznego, a obecnie zakres tego procesu jest rozszerzany, aby uwzględnić dużą część wszystkich podmiotów z sektora instytucji rządowych i samorządowych. Zakończono proces nominacji wszystkich stałych sekretarzy. Władze osiągnęły również postępy w realizacji szeregu innych działań, które należy zakończyć do końca roku i które obejmują finalizację ustawy służącej dalszemu wzmocnieniu Najwyższej Rady Doboru Kadr Cywilnych (która ma zostać opublikowana na potrzeby konsultacji publicznych w listopadzie) i zakończenie cyklu oceny realizacji celów za 2019 r.

Władze podejmują kroki mające na celu kontrolę wielkości sektora publicznego. Zmiany kadrowe w 2020 r. – zarówno w przypadku pracowników zatrudnianych na czas nieokreślony, jak i określony – nadal przebiegają zgodnie z planami zatrudnienia. Oczekiwana redukcja stanowisk obejmowanych na czas określony w następstwie ich przekształcenia na stanowiska obejmowane na czas nieokreślony przebiega jednak powoli i konieczne jest zintensyfikowanie starań, aby redukcja ta była wyraźnie widoczna w danych dotyczących stanu personelu na koniec 2020 r. Władze pracują nad ustanowieniem do końca 2020 r. rocznego pułapu pracowników zatrudnianych na czas określony. W ramach dążenia do wyciągnięcia wniosków z przeszłości władze dokumentują odstępstwa od procedur zatrudniania i jednolitej siatki płac, początkowo koncentrując się na okresie od lipca 2019 r., natomiast wcześniejsze lata zostaną uwzględnione w drugim etapie.

W celu zwiększenia pewności prawa i dostępu do prawa władze przygotowują ujednolicenie ustawodawstwa dotyczącego rynku pracy (co stanowi zobowiązanie szczegółowe, z którego należy się wywiązać do końca 2020 r.) i zidentyfikowały dodatkowe obszary do ujednolicenia. Proces ten jest odrębny od modernizacji niektórych aspektów prawa pracy wspomnianej powyżej i opóźnia się ze względu na pandemię. Oczekuje się, że nowy kodeks prawa pracy zostanie przyjęty do końca 2020 r. Roczny plan na 2021 r. w zakresie ujednolicenia przepisów przyjęty przez Radę Ministrów obejmuje ambitny program, w tym planowanie przestrzenne i miejskie planowanie przestrzenne, handel towarami i usługami, pobór dochodów publicznych i finansowanie partii.

Władze czynią postępy w realizacji głównych reform służących zwiększaniu efektywności Grecji w obszarze technologii cyfrowych, wspieranej również w ramach opracowywanej obecnie kompleksowej strategii cyfrowej oraz za pośrednictwem niedawno przyjętych jednolitych ram prawnych dotyczących e-rządzenia. W nowej krajowej strategii cyfrowej („biblia cyfryzacji”), która zgodnie z przewidywaniami ma zostać wkrótce przekazana do konsultacji publicznych, omówiono ambitny plan działania na rzecz

transformacji cyfrowej Grecji oraz priorytety w zakresie reform na najbliższe cztery lata. Kodeks e-rządzenia został przyjęty w dniu 22 września 2020 r. i stanowi znaczący przełom dla Grecji, jeżeli chodzi o transpozycję unijnej dyrektywy ustanawiającej Europejski kodeks łączności elektronicznej. Władze dążą do przedstawienia niebawem planu działania dotyczącego kroków niezbędnych do pełnego wprowadzenia tego kodeksu w życie.

Odnotowano wymierne postępy w odniesieniu do: uproszczenia i transformacji cyfrowej procesów i danych w sektorze publicznym, interoperacyjności publicznych systemów i rejestrów, podnoszenia umiejętności cyfrowych oraz kwestii łączności. Prace nad uproszczeniem i transformacją cyfrową procesów są kontynuowane w drodze realizacji krajowego programu na rzecz uproszczenia procesów, w szczególności w obszarach transportu i wymiaru sprawiedliwości. Wdrażanie przez władze planu działania w zakresie rozwoju zintegrowanego portalu transakcji (gov.gr) przebiega zgodnie z planem. Kontynuowane są również prace nad promowaniem interoperacyjności publicznych rejestrów i systemów; rozpoczęto także przetarg na cyfryzację danych geoprzestrzennych na potrzeby opracowania jednolitej mapy cyfrowej i rejestru infrastruktury państwowej. Głównymi priorytetami dla Grecji pozostają podnoszenie umiejętności cyfrowych, usprawnianie łączności oraz zwiększanie wykorzystywania nowych technologii przez przedsiębiorstwa, ponieważ władze kontynuują wdrażanie strategii dotyczącej podnoszenia umiejętności cyfrowych, w tym za pośrednictwem krajowej akademii cyfrowej i krajowej koalicji na rzecz umiejętności cyfrowych i zatrudnienia. Kwestie łączności uwzględniono poprzez zaplanowaną na koniec 2020 r. sprzedaż na aukcji pionierskich pasm 5G – władze przewidują, że ostatecznie zasięg sieci 5G wyniesie 96 %, co będzie wymagać znacznych inwestycji w sieci o bardzo dużej przepustowości. Oczekuje się, że innowacyjny system dotyczący krajowego funduszu na rzecz sieci 5G w Grecji ustanowiony w drodze przyjętego niedawno kodeksu e-rządzenia odegra zasadniczą rolę w rozwoju ekosystemu sieci 5G.

WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI I WALKA Z KORUPCJĄ

Stale postępy poczyniono w zakresie przejścia na obowiązek składania dokumentów w formie elektronicznej i obowiązkowy elektroniczny obieg dokumentów we wszystkich sądach; trwają też prace nad dostarczeniem podpisów elektronicznych sędziom i przedstawicielom zawodów prawniczych. Władze zapowiedziały, że wkrótce przedłożą plan działania dotyczący *inicjatyw związanych ze składaniem dokumentów w formie elektronicznej*, w którym omawia się aktualną sytuację i szczegóły planowanych działań, w tym harmonogram realizacji. Kolejne etapy obejmują przyjęcie ustawodawstwa do końca grudnia 2020 r. Jeżeli chodzi o *wydawanie orzeczeń sądowych w formie elektronicznej*, władze zamierzają do końca stycznia 2021 r. przekazać wszystkim sądom oprogramowanie opracowane w tym celu przez sąd w Pireusie. W odniesieniu do *wydawania zaświadczeń sądowych w formie elektronicznej* odnotowano dalsze postępy. W następstwie rozwiązania kwestii budzących obawy co do ochrony danych osobowych władze przewidują, że do listopada 2020 r. zakończą dostarczanie podpisów elektronicznych sędziom i urzędnikom sądowym. Władze potwierdziły, że Ministerstwo Sprawiedliwości jest gotowe do podjęcia w uzasadnionym zakresie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej dostarczenia podpisów elektronicznych przedstawicielom zawodów prawniczych na potrzeby wejścia w życie obowiązku składania dokumentów w formie elektronicznej w sądownictwie administracyjnym w styczniu 2021 r.

Nadal przeprowadzana jest ocena ofert w kontekście przetargu na realizację drugiego etapu wprowadzania zintegrowanego systemu obiegu dokumentów w postępowaniach cywilnych i karnych, co jest zobowiązaniem szczegółowym, z którego należy się

wywiązać do końca 2020 r.; władze potwierdziły zamiar udzielenia zamówienia wybranemu oferentowi w grudniu 2020 r. Po przedłożeniu oceny części technicznej ofert do zatwierdzenia przez Ministerstwo Sprawiedliwości władze przewidują zakończenie oceny ofert pod względem finansowym do końca listopada 2020 r., czyli w odpowiednim czasie, aby zgodnie z planem przystąpić do udzielenia zamówienia w grudniu 2020 r.

W związku z innymi reformami w systemie sądowym odnotowano następujące stałe postępy:

- *Władze podjęły szereg inicjatyw mających na celu wsparcie funkcji mediacji.* Centralny komitet ds. mediacji wprowadza punkt obsługi przedstawicieli zawodów prawniczych i obywateli, aby zapewnić zainteresowanym stronom doradztwo i wsparcie prawne. Władze monitorują proces upowszechniania mediacji.
- *Sprawozdanie z postępu prac, w którym szczegółowo omówiono kolejne kroki we wdrażaniu ustawodawstwa dotyczącego specjalnych izb w sądach cywilnych i administracyjnych, zostanie przedstawione do grudnia 2020 r.* W dniu 1 października 2020 r. Sąd Apelacyjny w Atenach w pełnym składzie podjął jednomyślnie decyzję o utworzeniu dwóch izb specjalnych do rozpatrywania spraw w dziedzinach konkurencji, transakcji elektronicznych, energii i ochrony danych osobowych; od innych sądów oczekuje się postąpienia w ten sam sposób po formalnym powołaniu nowo wybranych administracji sądowych w październiku 2020 r.
- *Prace nad usprawnieniem metod pracy w sądach, które stanowią istotną część trwającej reformy wymiaru sprawiedliwości, przebiegają zgodnie z planem.* Na grudzień 2020 r. wyznaczono przyjęcie kodeksu pracowników sądownictwa. Władze dążą do aktualizacji i utrzymania rygorystycznych norm postępowania przez urzędników sądowych, głównie poprzez kultywowanie zwiększonego poczucia obowiązku. Dokonanie przeglądu niektórych sekcji projektu kodeksu określającego status sędziów i organizacji sądów, który ma dostarczyć sposobów na usprawnienie metodyki oceny rozwoju zawodowego sędziów i postępowania w sprawach dyscyplinarnych, zostanie powierzone komisji legislacyjnej w styczniu 2021 r., aby umożliwić przyjęcie kodeksu w odpowiednim czasie, by rozpocząć kolejny rok sądowy we wrześniu 2021 r. Komisja legislacyjna będzie korzystać ze wsparcia technicznego udzielanego przez Komisję Europejską.
- *Przewiduje się, że rozpoczęcie przetargu na realizację projektu „JustStat” dotyczącego utworzenia jednostki ds. informacji statystycznych na potrzeby danych sądowych nastąpi do końca grudnia 2020 r.* Jednocześnie władze potwierdziły, że we współpracy z Urzędem Statystycznym Grecji opracowywane są przepisy wykonawcze w zakresie przekazywania wiedzy fachowej.

Obecnie krajowy urząd ds. przejrzystości osiągnął pełną funkcjonalność, co powinno usprawnić koordynację; podjęto także szereg istotnych kroków w odniesieniu do zwalczania korupcji w dziedzinie polityki. Krajowy urząd ds. przejrzystości nadzoruje realizację krajowego planu przeciwko korupcji, którego wyniki są obiecujące i który przyczynił się m.in. do opracowania przez Ministerstwo Zdrowia specjalnej strategii zwalczania korupcji. W obszarze zwalczania korupcji w dziedzinie polityki odnotowuje się postępy; w 2021 r. rozpocznie się realizacja projektu ujednolicenia ustawodawstwa w zakresie finansowania partii politycznych, a w połowie 2021 r. wejdzie w życie przyjęta już ustawa o działalności lobbingskiej. Władze nie zwiększyły jeszcze dostępu do niektórych baz danych dla organów odpowiedzialnych za przeprowadzanie audytów oświadczeń

majątkowych i nie dostosowały wykazu osób zajmujących eksponowane stanowiska polityczne podlegających wymogowi składania oświadczeń majątkowych do aktualnej definicji osób zajmujących eksponowane stanowiska polityczne. Ponadto urząd nadzoruje gruntowną reformę mającą na celu wprowadzenie rzetelnych systemów kontroli wewnętrznej we wszystkich administracjach publicznych i oczekuje się, że reforma ta będzie miała istotny wpływ na zwalczanie korupcji w administracji publicznej, jak również w sektorze zarządzania finansami publicznymi.

Trwa realizacja zaleceń wydanych przez Grupę Państw przeciwko Korupcji w odniesieniu do złagodzenia kar za przekupstwo urzędników publicznych. Uwzględnienie tych zaleceń wymaga dokonania kompleksowego przeglądu ram prawnych w zakresie zwalczania korupcji urzędników publicznych przed opracowaniem zmian odnośnych kodeksów, które mają zostać wprowadzone do połowy 2021 r. Grupa Państw przeciwko Korupcji wezwała władze do przedłożenia sprawozdania w sprawie działań podjętych w celu wdrożenia jej zaleceń do końca października 2021 r. Szybkie przyjęcie przepisów uwzględniających zalecenia Grupy Państw przeciwko Korupcji umożliwiłoby Grecji sprawniejsze zwalczanie korupcji urzędników publicznych, a także przestrzeganie Prawnokarnej konwencji o korupcji i protokołu dodatkowego do tej konwencji.